

ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЙНЕ ОСМИСЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО КОНЦЕПТУ «LA FOI», АНГЛІЙСЬКОГО «FAITH» І УКРАЇНСЬКОГО «ВІРА»

Мова віддзеркалює матеріальну і духовну культуру суспільства. Сучасна антропологічна парадигма зорієнтована на дослідження зв'язку людини, її діяльності та мовного втілення реалій. Людина пізнає світ через осмислення предметів, що її оточують, знання, оцінку подій та явищ, що відбуваються довкола. Аналізуючи те, що відбувається навколо, людина створює картину світу.

Віра має вагомe значення у ціннісній орієнтації та духовному житті людини. Спостерігаючи і відбиваючи навколишній світ, класи речей, людині властиво вкладати, додавати в утворювану картину світу свою оцінку і розуміння того, що відбувається. Знання спирається на досвід і віру. Віру іноді називають «сліпою», тобто віра може не бути гарантією повної надійності. «Сліпа віра (чи сліпа довіра) є певним чином вище випробування моральної сили, справжньої критерій єдності в усіх найбільш глибоких стосунках людини до людини» [8, с.73]. Розглядом концепту ВІРА займалися у різний час філософи, науковці, теологи та лінгвісти: Августин Блаженний, Фома Аквінський, Б. Паскаль, Л. Фейєрбах, І. Кант, Б. Расселл, М. В. Нікітін, Ю. С. Степанов, Н. Мечковська, А. Вежбицька, Р. Джекендофф, М. Джонсон, В. Джеймс, Дж. Лакофф, Ван Дейк, Г. Прайс, П. Енжел, М. Лосонскі та ін. Проблеми того, що є знання, і яку роль грає віра в його становленні і функціонуванні, присвячені роботи В. П. Філатова, В. С. Соловйова і Л. Вітгенштайна.

Віра властива людині за природою. Усі сфери діяльності індивіда пронизані нею. Віра – це не те, що відбувається з нами в певний момент, але те, що ми маємо упродовж якогось періоду, тривалого або короткого. Прайс визначає віру як «стан, в якому ми перебуваємо, коли не спимо або навіть спимо» [10]. Згідно Ю. С. Степанову, віра є «внутрішній стан людини, кожної окремої людини» [5, с.83]. У філософському енциклопедичному словнику знаходимо визначення, що «Віра – глибоке, щире, пронизане емоціями прийняття якогось положення або представлення, що іноді припускає певні раціональні підстави, але що зазвичай обходиться без них» [9, с.131]. На думку Л. Вітгенштайна, віра має соціально-комунікативну природу і невіддільна від пізнавального процесу. У Євангелія знаходимо відомий вислів «вірою пізнаємо». Для Л. Вітгенштейна кінець кінцем «я знаю» співпадає з «я вірю», а також з «я вірю тому, що я знаю» [2].

Розрізняють віру наукову (припущення, гіпотеза) і релігійну (віра у Бога) (можна виділити і нерелігійну віру: віру людей в остаточне вирішення політичних і економічних проблем державою, віру в краще і т.д.). І наукова, і релігійна віра спираються на факти. Але наукова залишається в межах пізнаваного (при-

родного), а релігійна віра переходить у сферу непізнанного (надприродного, метафізичного) і поширює свободу, яку вона приймає для світу надприродного, також і на природу. Релігійна віра припускає віру у вищий (всезнаючий і всемогутній) і безумовний авторитет, тоді як для наукової віри це не істотно. Цей авторитет розуміється як творець світу (Всесвіту) і тому може служити поясненням для усіх явищ у цьому світі за винятком тих, відносно яких люди мають вільну волю. Як у науковій, так і в релігійній вірі можна виділити три важливих складових: 1) те, в що вірять, або зміст вірування, 2) сам стан віри, або акт віри, 3) основа віри. Зміст вірування (те, в що вірять) і в науковій, і в релігійній вірі носить нормативний характер. У науковій вірі в значущість роботи, що проводиться, віра в справедливість теорії. У релігійній – віра у Бога. Не викликає сумнівів факт наявності віри у пізнавальному процесі, або в дослідницькій роботі, або в поклонінні божеству.

Спільною рисою для наукової та релігійної віри є те, що віряни (науково або релігійно) переконані в тому, що предмет їх вірування, те, в що вірять, істинний, несуперечливий. Але наукова віра допускає, що те, в що вірять науково, може бути неправдивим. У разі релігійної віри те, в що вірять релігійно, не може бути неправдивим, підстави цього типу віри лежать глибше за знання і мислення, по відношенню до них вона є факт первинний, а тому вважається сильнішою від них. Віра – прийняття чого-небудь за істину, що не потребує необхідного повного підтвердження істинності і, отже, що не може претендувати на об'єктивну значущість. У англійській мові найчіткіше розрізняються теоретична віра в те, що щось є (belief), і релігійна віра (faith). Хоча і релігійна віра і наукова «віра» (припущення, гіпотеза) спираються на факти, тоді як остання зі своїми передумовами, що зв'язують ідеї і виведення, залишається в межах пізнаного (природного) і законодавчого, релігійна віра переходить у сферу непізнанного (надприродного, метафізичного) і поширює свободу, яку вона приймає для світу надприродного, також і на природу [9, с. 447].

Питання розуміння Бога невичерпне і є присутнім наскрізним лейтмотивом не лише в творчості мислителів, але і в звичайному, щоденному житті будь-якої людини, усвідомлює вона це або ні. Люди, шукаючи Бога серцем, об'єднуються між собою як єдиновірці, незалежно від мови, місця народження, країни, традицій. «Древнім релігіям, що «сформувались природно», які були і залишилися до кінця племінними або національно-державними релігіями, основоположники марксизму протиставляли три так звані «світові» релігії – буддизм, християнство і іслам» [7, с. 447]. Віра не обов'язково має бути релігійною, це не лише переконаність в існування Бога. Може бути віра в те, що Бога немає (атеїзм).

Французький філософ Блез Паскаль з питання існування Бога викладав наступне: «Якщо я вірю у Бога, і Бог існує, тоді я можу досягти великого щастя. Якщо я вірю у Бога, і Бог не існує, тоді я втрачаю трохи або взагалі нічого. Якщо я не вірю у Бога, а Бог існує, тоді я нескінченно страждатиму. Якщо я не вірю у Бога, і Бог не існує, у такому разі нічого, якщо що-небудь, не виграєш і не втрачаєш [3, с. 214]».

Дослідження етико-філософських концептів вважається найважливішим елементом вивчення філософської картини світу. Контрактивне дослідження номі-

нативного поля концепту ВІРА у різних мовах необхідно розпочинати з найбільш нейтральних лексем, стрижнем яких виступає сема «віра». Так, у французькій мові – це лексема *la foi*, в англійській – *faith*, в українській – *віра*. Порівняймо їхні дефініції:

Франц. *la foi* – *n.f.* 1. Assurance donnée d'être fidèle à sa parole, d'accomplir exactement ce que l'on a promis. II. 1. Le fait de croire qqn, d'avoir confiance en qqch. 2. Confiance absolue que l'on met (en qqn, en qqch). 3. Le fait de croire en Dieu, en un dogme par une adhésion profonde de l'esprit et du coeur [3, с. 547].

англ. *faith* – 1. Great trust or confidence in something or someone. 2. strong belief in God or a particular religion [12].

укр. *віра* – 1. упевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь. 2. те саме, що довір'я. 3. рел. Визнання існування бога, переконання в реальному існуванні чогось надприродного; те, або інше релігійне вчення, віровизнання. [1, 679]

Таким чином, проведений у нашому дослідженні аналіз дає змогу стверджувати, що філософсько-релігійна точка зору визначається подвійним тлумаченням віри: 1) віра наукова; 2) віра релігійна. Головною властивістю віри є її всеохоплюючий, глобальний характер. Віру взагалі можна визначити як ціннісну орієнтацію людини, що стосується пошуків смислів життя. Переконаність людини в тому або іншому, її представлення і поняття про класи речей, явища, про властиві світу закономірності і залежності. Віра може направляти діяльність людини в певне русло, впливати на її світогляд і моральний розвиток. У релігійному сенсі віра означає, з одного боку, дія і поведінка людини (довірливість, відданість і вірність), з іншого, згідно християнського вчення, «надприродну добродієність», яка можлива завдяки милості Бога. У етичному сенсі віра означає те ж саме, що здатність довіряти, свого роду моральну силу, яка припускає душевну стійкість. Віра у філософському розумінні: вірування або переконання, що ще не отримало обґрунтування істинним знанням; така віра протиставляється нічим не обумовленій довірі до якоїсь метафізичної системи або політичної концепції. Віра пов'язана також і з майбутнім. Вона являє собою щось на зразок метафізичної утопії: віра вигадує собі об'єкт і з його допомогою перетворюється в істину.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід, Бурячок, Словник української мови в 11 томах, Т. 1, ст.. 679.
2. Витгенштейн Л. Філософские исследования [Текст] / Л. Витгенштейн // Витгенштейн Л. Філософские работы [Текст] / Л. Витгенштейн. – М.: Гнозис, 1994 а. – 4.1. – С. 80-130.
3. Паскаль Б. Мысли [Текст] / Б.Паскаль. – М.: АСТ, 2003. – 336 с
4. Стернин И.А. Проблемы анализа структуры значения слова [Текст] / И.А. Стернин. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1979. – 156 с.
5. Степанов Ю.С. Константы [Текст]: словарь рус. культуры / Ю.С.Степанов. – М.: Языки русской культуры, 1997. – 824 с.
6. Степанов Ю.С. Слово [Текст] / Ю.С.Степанов // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста [Текст]: антология. – М.: Academia, 1997. – С.288-305.

7. Токарев С.А. Религия в истории народов мира [Текст] / С.А.Токарев. – М.: Политиздат, 1986. – 576 с.
8. Философский словарь [Текст] : основан Генрихом Шмидтом: пер. с нем. / под ред. Г.Шишкоффа; общ. ред. В.А.Малинина. – 22-е, новое, перераб. изд. – М.: Республика, 2003. – 575 с.
9. Философский энциклопедический словарь [Текст]. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 576 с.
10. Price Н.Н. Belief [Text] / Н.Н.Price. – L.: Routledge, 2002. – 495 p.
11. Rey A., Grand Robert de la langue francaise, Dictionnaires, Paris : Le Robert, nouv. ed., – 2001, p. 547.
12. Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/faith>.